

“Özgün Dilimizde Ortaklaşmak”

3. İlmî Sivil
Kuruluşlar Çalıştayı

İLEM Mensuplar Komisyonu

3. İlimi Sivil Kuruluşlar alıştayı

Mensuplar Komisyonu 17 Aralık 2022

Giriř

Yunus olak

İlimi Sivil Kuruluşlar alıştayı'nın 3.cüsü "Özgün Dilimizde Ortaklaşmak" olarak belirlenmiştir. Ülkemizde üniversite derslerinin dışında, ilim adamlarının özgün gayretleri ile teşekkür eden faaliyetler arasında tanışıklık ve eylemliliği sağlamak üzere 2020 yılından beri devam eden çalıştaya katılım gösteren kurumlara ve oluşumlar çok teşekkür ediyoruz.

İlk toplantıda ve ikinci toplantıda ele alınan konular, ortak gündemlerin konuşulabilmesine imkan tanımıştır. Pandemi gündeminde, pratik kazanımlar kadar, kurumsal kırılmalıklar da ortaya çıkmıştır. 2023 yılı eşiğinde, gelişen ve kapasitelerini güncelleyen kurumlar ile ilmi sivil hareketler devam edeceklerdir. Bu doğrultuda, ulusal iletişim olanakları, Türkiye sınırlarını aşan uzanımları ortaya çıkarmıştır. Beraberinde, Türkiye de kendi dışında düşünce ve hareket aktörleri için bir saha ve buluşma platformu olabilmıştır. Uluslararasılaşma gündemi, pek çok kurumun diline ve etkinliklerine imkan tanırken, henüz yeterince işbirliklerine giremeyen, özgünlüklerini aktarımda sorunlar yaşayan kuruluşlar için bir bocalama da yaratmıştır. Özgün dil ve kavramsal çerçeveyi Türkiye'nin birikimi ile aktarabilmek, önceki toplantıların da bir vurgusu olarak öne çıkmıştır.

Kültür ve sanat denkleminin ötesinde, ülkenin sivil ilmi birikimindeki özgün dil kendi içinde modellenmeden ortaya çıkacak uluslararası ilişkiler, mevcut birikimleri zayıflatacak etkilere, düzgün bir iletişim dilinin kurulmasına da engel olacağı düşünülebilir.

Gerek Türkiye gerekse dünya ciddi politik gerilimlerin yükseltildiği ve sivil alanın güç kaybına uğrayacağı bir eksene evrilmektedir. Karşı karşıya kalınan durum, bu gerilimlerin bir tarafı olarak çözülmek ya da kendi bünyesinde fikirleri sadeleştirerek hazırlıklı olmak seçeneklerini doğurmaktadır. Çözülmek karşısında hazırlıklı olma durumu “özgün bir dili sahiplenmek ve o dilde ortaklaşmak” ile gerçekleşebilir. Bu önemli eşikte, İSKÇ'nin 3. Çalıştayı için bu konuyu merkeze alacak şekilde, “Özgün Dilimizde Ortaklaşmak” teması belirlenmiştir.

Elinizdeki doküman, çalıştayda gerçekleşen Necdet Subaşı hocanın çerçeve konuşması ile, Abdülkadir Macit'in açılışı ve İbrahim Halil Üçer'in müzakeresinin bir bölümünü içermektedir. Konuşmalar, Voiser deşifre programı ile yazıya çevrilmiş ve tarafımızca düzenlenmiştir. Necdet hocanın konuşmasında vurgulanmış cümlelere, altı çizilmesi gereken dikkat çekici teklifler olarak işaret edilmiştir. Çalıştayımıza katılarak, konuşmasının yayınlanmasına izin veren Necdet Subaşı hocamıza, çalıştayın tüm katılımcılarına, deşifre hizmeti desteği sunan Vosier firmasına ve edisyondan tasarıma emeği geçen tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Açılış

Abdülkadir Macit

Farklı şehirlerden toplantımıza iştirak eden tüm hocalarımıza selamlarımı iletiyorum. İlmî sivil kuruluşlar olarıktan biz eğitim faaliyetlerinden yayın faaliyetlerine, projelerden, akademik anlamdaki dergicilik çalışmalarına, bir taraftan öğrenci yetiştirmek hususundaki faaliyetler ile birlikte uluslararası boyuta doğru taşınan muhtelif çalışmaların, farklı kurumlar olarak farklı cihetleri ile çabasını gösteriyoruz. Bu çabanın yansımaları olarak aslında pek çok Türkiye’de ilmî sivil kuruluşların faaliyetleri, son zaman dilimine baktığımızda daha da artan sayısı, üretimi, faaliyetleri daha da genişleyen bir noktaya doğru taşınmış oluyor. Bu çalıştayıñ asıl gayesi bizim bu çalışmalarını ortaya koyan ilmî sivil kuruluşlar olarak bir yuvarlak masa etrafında oturarak bu çalışmalarını müzakere ederek karşılıklı tecrübe paylaşımlarını ortaya koyarak.

Birbirimizin çalışmaları ana fikri anlamda veya fiili anlamda yetkin katkıları oluşturarak bir ortak gündem oluşturmak noktasında bir araya gelmek, istişarelerde bulunmaktır. Bugün, bunun üçüncüsünü gerçekleştirmiş oluyoruz. İlk toplantıda biz ilmî sivil kuruluşların yeni dönem faaliyetleri bağlamında bir konu etrafında müzakereler yürütmüştük. Orada ilmî sivil kuruluşların amaç ve hedeflerini, yönetim ve organizasyonlarını, yeni çalışma biçimlerinin, yeni düşünme biçimlerini farklı sosyal dinamikler ve ilişkilerin kullanımını müzakere etmiştik. İkincisinde ise pandemi şartlarında ilmi sivil kuruluşların faaliyetlerinin imkanları ve zorlukları başlığında konuşmuş olduk. Bugün de üçüncüsünü, değerli hocamız Necdet Subaşı'nın bir çerçeve ortaya koyacağı konuşması ve siz değerli sivil kuruluş temsilcilerinin iştiraki ile “özgün dilimizde ortaklaşmak” başlığı ile icra edeceğiz. Çalıştayı hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

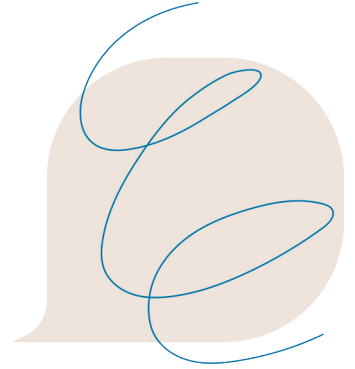
Çerçeve

Necdet Subaşı

Öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Özgün dilimizde ortaklaşma başlığı altında Abdülkadir bey bana böyle bir görev tevdi ettiğinde doğrusu, bunu nasıl temellendirebiliriz konusunda, zihinsel bir kargaşa yaşadım. Çünkü, bir ucundan bizim bir dilde ortaklaşmamız akla geliyor ya da talep ediliyor, bir yandan da bu dilin nasıl kurulacağına dair bir soru cümlesi hemen arkasından geliyor. Bir de uluslararasılaşma gibi bir bağlantı ilave ettiğimizde belli ki bizim dış dünyayla kuracağımız bir dilden de bahsediliyor. Birkaç yıl önce birlikte katıldığımız yine İLEM tarafından gerçekleştirilen bir çalıştayın aslında ara konularından birisiydi bu. Bu süreklilikle düşünce biraz daha rahatladım. Öncelikle tüm arkadaşlarımızı burada bulunan özellikle ilmi araştırmalarla ilgili çalışmalarıyla öne çıkan arkadaşlarımızın burada bulunan selamlamak isterim. Ben de doğal olarak Müslüman kuruluşlarını ben hemen hepsine katılıyorum, davetlerine icabet ediyorum.

Oralarda gerçekleştirilen etkinlikleri, çalışmalarını bazen içeriden bazen dış gözlemci olarak değerlendiriyorum. Tartışıyorum anlamaya çalışıyorum. Bazılarını da hayıflanıyorum. Yani ne kadar güzel şeyler yapıyorlar, bunu nasıl çoğaltabilir, geliştirebiliriz, bazılarında da niye böyle boşuna masraf ediyorlar, niye kendilerini yoruyorlar? İlla bir şey yapmak zorundalar mı? Yapacaklarsa bunu yapmak zorundalar diye böyle kar olduğum şeyler de oluyor muhtemelen tüm arkadaşlarımız benzer deneyimlere ve gözlemlere sahiptirler diye düşünüyorum.

Birkaç ön vurgu dan sonra tartışmaya girmek istiyorum. Öncelikle biz önemli saydığım iki önemli toplantıyı devam ettiriyorum. Bunlardan birincisi, daha önce karantina sohbetleri diye yüz elliye yakın program gerçekleşmişti. Şimdi içerideki havalara adıyla devam ediyor. Karantina sürecinde, Türkiye'nin ve dünyanın meselelerine kulak kabartmış arkadaşlarımızı bir arada tutmaya çalışan ve onların bu karmaşık süreçte kendilerini kaybetmelerine ya da birbirlerinden uzaklaşmalarına engel olacak bir ortaklık üretmek amacıyla bir oluşum kendiliğinden gerçekleşti ve ciddi bir hasıla ortaya koydu.

Buradan elde ettiğimiz çok ciddi bir gözlem var. Öyle bir etkinlikten hemen bir dil çıkması gerektiğine, yeni bir söylem kurmamız gerektiğine dair romantik bir çıkış belirebiliyor. Ama tabii ki bu çok aceleci beklentilerle dört kişi bir araya geldiğinde, hemen bu yakınlık ve bu muhabbet, bir dil kurmaya izin vermez.

Dil çok daha derinlikli, çok daha incelikli bir çabayı gerektiriyor, içinde deneyimlerin, tecrübelerin aktığı okumaların, müzakerelerin, tartışmaların bir neticesidir.

The image shows a Zoom meeting interface. A large blue text box is overlaid on the left side of the screen. The meeting title is "İLMİ ETÜDLER D...". The meeting controls at the bottom include: Mıyoyu Bařlat, Gvenlik, Katılımcılar (18), Anketler, Sohbet, Ekran Paylaşımı, Kaydı Duraklat/Durdur, Ara Odalar, Reaksiyonlar, Uygulamalar, and Beyaz Tahtalar. The meeting grid shows several participants, including Necdet Subaşı, Yunus Çolak, Emin Uz, İzzet Glaçar, mer Yakut Van, İlimi Dřn, Yakup ÇAKIR-İlim Yayma Cemiyeti, Fatih Tok, Davut akar-Doğ..., and Fatma Köse.

İLMİ ETÜDLER D...

Ve tabii ki böyle ciddi bir alışverişin ciddi bir müzakerenin de şekillendiği bir ortam dolayısıyla içerideki havalar ve daha önceki ismi de *karantina sohbetleri* bir kahvehane olarak düşünülebilir. Ama kahvehanenin zihninizdeki çağrışımları ile, "herkes konuşuyor, herkes kafasına göre söylüyor, herkes kendi çayını söylüyor" diye anlamayın lütfen. Bunu bir mekan olarak algılamanızı daha çk isterim.

Yunus çolak

Emin Uz

İzzet Glaçar

Ömer Yakut Van

İlimi Dřn

Yakup ÇAKIR-İlim Yayma Cemiyeti

Fatih Tok

Davut akar-Doğ...

Fatma Köse

Davut akar-Doğu Batı Bilim Sanat Der...

Fatma Köse

Mıyoyu Bařlat

Güvenlik

Katılımcılar 18

Anketler

Sohbet

Ekran Paylaşımı

Kayı Duraklat/Durdur

Ara Odalar

Reaksiyonlar

Uygulamalar

Beyaz Tahtalar

Bu vesileyle çok ciddiye aldığım başka bir deneyimi de hatırlatmak isterim. Yüz yirmiye yakın akademisyen ve öğrencinin - yüksek lisans ve doktora öğrencisinin- iki sezon boyunca bir araya geldi. *Türkiye okumaları* başlığında bir etkinlikle. Biz bu etkinliklerde her dönem yeni bir konuyu 13 haftaya bölerek tartışıyoruz. Bir tür atölye de denebilir. Aktif katılım oluyor ve çok da verim alıyoruz. Açıkçası bu arkadaşların ilerleyen süreçlerde de bir grup fikri bir aidiyet, orada oluşan ortak dile mensubiyet gibi bir takım şeyler kazandıklarını da böyle kenardan gözlüyorum. Biz bu sene iki ayrı çalışma ortamında hemen bu tartışmada ele almamıza fırsat veren iki konuyu müzakere ettik. Derinlemesine incelemeye çalıştık.

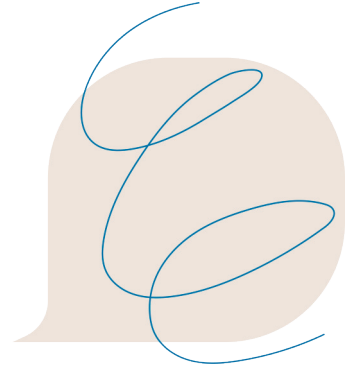
Bunun birisi *bilme biçimleri*, bir diğeri de *yer bildirimleri* bunu çok kısa da olsa açıklamak istiyorum. Sivil toplum kuruluşlarının nasıl bir özgün dil üreteceklerini ve bu dilde ortaklaşa olarak nasıl bir temsil üreteceklerini konuşuyoruz aslında. Yani bir anlamda bu STKlar yarın birbirine yakın hısımlar, akraba, STK, yarın aynı ortak konular etrafında bir araya gelmeyi murad eden ve bundan güçlenen bunu bir güç olarak gören ortak bir sermayeye dönüştüren sivil toplum organizasyonlarının nasıl bir dil kurması ya da hangi dilde buluşması gerektiğini problem haline getiriyoruz.

Biz şöyle bir şey tartıştık acaba entelektüel temsil özelliği taşımış, kamuoyunda duruşlarıyla, farklı sesleri, farklı söylemleri taşıma imtiyazına sahip olmuş kişiler nasıl bilirler? Alimler nasıl bilir meselâ, aydınlar nasıl bilir, entelektüeller nasıl, bir öğretmen nasıl bilir, öğrenci talebe nasıl bilir, arif, şeyh nasıl bilir? Toplumdaki farklı bilme biçimlerini buldukları statünün kendi bilgi sınırlarını belirlediği bilmenin sınırlarını tartışmaya açtığı yapıları ele alan uzun soluklu bir çalışma yaptık.

Sivil toplum kuruluşlarının da kamusal alanda nasıl bir bilme biçiminin, nasıl bir temsil biçiminin ürünü olarak ortaya çıkacaklarını tartışabiliriz. Belki Türkiye’den herhangi bir herhangi bir STK üzerinden konuşmak incitici yaralayıcı olabilir, ama etkileri ve uzantıları Türkiye’ye kadar varmış. Uluslararası STKların neler yaptığına bakarsanız ne demek istediğimi? Anlarsınız mesela çok gündem olan meşhur Alman vakıflarından birinin sizce nasıl bir bilme biçimi temsil biçimi dünya ölçeğinde üzerine odaklandığı, yoğunlaştığı bir problematik vardır.

Bu yabancı vakıfların bir kısmı amaçları konusunda olumsuzluk alıcı bir takım tecrübeler de yaşanmamış değil. Ancak ben çalışma biçimleri, çalışma disiplinleri ve dünya ölçeğinde ne tür etkileri ortaya koymaya açık olduklarını ve bu etkiyi hangi sermayeyle, hangi entelektüel ve bilişsel sermayeyle yansıdığını görmek açısından bu tecrübe alanına odaklanmamız gerektiğini düşünüyorum. Yani bunu çok çok önemsiyorum açıkçası. Dolayısıyla bilme biçimleri dediğimizde, Türkiye bağlamında birbirinden farklı olarak şekillenmiş özel tarzlar, özel konularda kendilerini yetkin hale getirmeye çalışan, yani bir anlamda da böyle bir kadastro sonrası bir arazi tanzimi -ki kadastroya girmiş bir alan var.

Müslümanların böyle parçacıklardan oluşan sorumluluk alanları var- bu nedenle olabildiğince birbirinden ayrı olabildiğince birbirinin sınırlarına dokunmayı önceleyen bir dil hızlı bir şekilde geliyor. Ama son zamanlarda bu sefer de olabildiğince aynı şeylerde buluşmaya yönelik bir eğilim var. Belki gerek yok ama böyle, öykünmesi birbirine benzemeye çalışan eğilimler de var.

Bizde iki tarz sivil toplum organizasyonu dünyayı nasıl bilmemiz gerektiği konusunda yönlendirici oluyor. Bunlardan birisi birbirini takip eden, birbirini tekrarlayan aynı şeyleri, bir başka mahallede -bir başka kadastro zemininde- uygulamaya çalışan, öykünmeci, birbirini taklit eden yapılar. İkincisi de olabildiğince birbirinden ayrışarak ve bu ayrışmayı özgünlük sayan ve bu ayrışmada bir orijinallik bir yaratıcılık imkanı bulduğunu düşünen arkadaşlarımız var.

Dolayısıyla bu STK anın müfredatla. Eğitim müfredatları kendilerini nasıl kurdukları dış dünyaya karşı kendilerini nasıl bir temsil alanı, nasıl bir sorumluluk alanı verdiklerini söz konusu olduğunda onların bu algı dünyaları, hedefleri, söylemlerinin ortaya çıkışı da buna bağlı olarak geliyor. Ancak bu birbirinden kopuk olanlar da hasmane ilişkilere doğru ilerliyor. Birbirine yakın olanlarda da çok ciddi bir kompleks, birbirini tekrarlayan aynı hikayenin içinde, dolayısıyla bize yeni ve coşkulu bir enerji üretmeyen bir tuhafliğe doğru evriliyor.

İkincil çalışma alanımız ise, Türkiye'de sosyal bilimlerde şimdiki yeni sayılabilecek henüz daha bir kavramsallaştırma başarısına da erişmiş değil ama çok besleyici bir alan olduğunu düşündüğüm yer bildirimleri kavramı. Yer bildirimleri kavramının üzerinde çokça durmamız gerektiği kanaatindeyim. Biraz da bu kavramı önem verdiğim üzerinde yoğunlaştığım için değil sadece, çok açıklayıcı bir anahtar statüsü olduğu için burada üzerinde çok durmamız gerektiğini düşünüyorum.

Yer bildirimleri kavramını, kişinin ya da bireyin ve kurumların nerede durduklarını dair bir beyan, durdukları yeri analiz etmeye yönelik, durdukları yeri açık ve net bir şekilde beyan etmeye yönelik bir analiz formu yani belki kolaylaştırıcı bir analiz fırsatı verdiği için ifade etmek gerekirse, telefondaki navigasyonla yer bildirimimizi temsil verebiliriz.

Navigasyonda yerimizi bildiriyoruz ve nerede olduğumuza dair bir açıklama yapıyoruz. Bu bizim mekânsal olarak nerede olduğumuzu iletiyor, başkaları da bizi o ağacın altında işte marektin önünde, bir yerde bulabiliyor. Bu fiziksel yer bildirimidir. Adres enlem boylam bağlamında bizi gelip yakalıyor, buluyor, vesaire... Ancak bilişsel yer bildirimini dediğimizde bu biraz zorlaşıyor. Çünkü bilişsel yer bildirimini zihinsel olarak entelektüel olarak bizim nerede durduğumuzu yani entelektüel koordinatlarımızın nasıl ve ne şekilde kesiştiğini ortaya koymaya yönelik bir şey. Eğer bilişsel yer bildirimini yani kendi yerimizi açık bir şekilde ortaya koymak konusunda bir çaba içine girersek, o zaman bu yerin dili bu yerin söylemi, bu yerin müfredatı, bu yerin dünyayla arasındaki ilişkinin zemini nerden nereye akacağına dair kaygıları, kuşkuları, tereddütleri, her şeyi ortaya çıkaracak ve fakat ne yazık ki bu biraz muğlak, hatta müphem olarak ortalıkta geziniyor.

Birey olarak bana sorduğunuzda “neredesiniz” diye zorlanıyorum. Kurum olarak bana sorduğunuzda ya da sivil toplum kuruluşu olarak sorduğunuzda ben kendimi ifade etmekte ancak benim dışımdaki kurumların durdukları yerlere bakarak bir yer açmaya çalışıyorum: “Biz onlardan değiliz”, “onlar gibi değiliz”, “onlara biraz öbürlerini azcık yakın” gibi tanımlamalarla böyle çok eğlenceli bir yer bildirimini tasarrufunda bulunuyoruz.

Dolayısıyla yer bildiriminde zorlandığımızda mesela bizim tarihle, coğrafyayla, kültürle gelenekle dinle egemen ve yaygın popüler ideolojilerle egemen ve yaygın moda düşüncelerle dünya ölçeğinde öne çıkan tartışmalarla da, daha ileri kültürle, vesaire ile nasıl bir ilişki içinde olduğumuzu ve bütün bu bağlantıların bizim duruşumuzu nasıl belirlediğini tartışmaya açtığımızda hakikaten ortada kalıyoruz. Çünkü biz bunların her birinin, kişiliğimizin ve kurumsal gündemimizin oluşumuna katkıda bulunduğunu ihmal ediyor gibiyiz.

Hayır hasenat için koşturan ve fakir fukaraya elinden geldiğince yardım eden kuruluşlar için çok fazla bir şey söylemeyeceğim. Orada çok ciddi bir enerji var ve insanlar bu iyilik yapma istenciyle koşturuyorlar. Çok güzel bir şey ama ilmi çalışmalarda mesela nasıl bir problematik tespit edildiğini, neye yatırım yapmamız gerektiğini, bizim hangi müktesebatına ya da hangi birikimle hangi sermayeyle bu hikayenin altından kalkacağımıza dair soruları yer bildirimini, yer bildirimini başlığı altında ele aldığım tartışmayı yürütme dediğimiz için gerçekten olabildiğince savruk, hattâ olabildiğince başı bozukluktan daha ileri gidebilecek tehlikeleri de içinde barındırdığını düşünüyorum.

Dolayısıyla bizim bir kere bir sivil toplum kurumu olarak şu soruya cevap vermemiz gerekiyor: biz sivil toplumu mu temsil ediyoruz, yoksa sivil toplumun devlet ve başka kurumlar karşısında kendi varlığını ortaya koymasını sağlayacak bir çabaya mı önderlik ediyoruz.

Ben sivil toplum kuruluşu kavramını, sivil toplumun önünü açan, o topluma dil ve beceri kazandıran, o toplumun suskunluğunu ya da gevezeliğini, gereksiz çığlıklarını ya da çok özensiz arayışlarını bir forma bir biçime büründürmek konusunda katkı yapan bir etkinlik alanı olarak görüyorum. Dolayısıyla buradaki ilmî sivil kuruluşları toplumu manipüle eden, o toplumu belli bir siyasal ya da sosyal söylemin içinde dolaşıma çağırarak, onları yönlendiren, onları bir kalıp içinde şekillendirmekten çok, toplumun zihnini ve dünyayı kavrayış biçimlerini onlara seçenek sunarak artıran, onlara bir de böyle şeyler de olabilir şeklinde alışılmış huzurlarını kaçıran ama bu huzuru kaçıtırırken yeni bir huzur önerisinde de bulunan bir çaba olarak görüyorum.

Türkiye’de sivil toplum kuruluşları dediğimizde hepimiz bir yerlerden geliyoruz ve varlığımız bu tür ilişkileri de korumayı ve devam ettirmeyi gerektirebilir. Ancak burada ilmi ve entelektüel çabalara giriştiğimiz andan itibaren bunun toplumu kendi sınırlılıklarımıza çağdırmaktan çok onların kendi sınırlarını aşmaya ve bizim sınırsızlığımızın onların sınırsızlığı ile buluşmasıyla ortaya çıkaracak bir cevvaliyete erişmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Şu anda kemikleşmiş, kalıplaşmış düşünce yapıları içerisinde ilerlemeye çalışan ve sınırlandırıcı bir tutum tarafından yönlendirilen Türkiye’de onlarca yüzlerce gruplar var. Bu grupların kimisi kamusal anlamda belki içişleri bakanlığı kayıtlarına girmiş şeyler değiller ama bunu görebiliyorsunuz. Yani bu adacıklarda yüzüyorlar. Bu adacıkların arasında dolaştığınız zaman bunların birbirine dokunmadığını, birbirleriyle temas kurmaya hiçbir imkanlarının olmadığını. Ve bütün bu çeşitliliğin de toplumda müthiş bir kargaşayı da beraberinde getirmeye başladığını görüyoruz.

Ben başlangıç itibarıyla hem bilme biçimleri hem de yer bildirimleri bağlamında yani bu temel problematiğin ortaya çıkardığı tartışmaları takip ederek şunu söylemek istiyorum, sivil toplum kuruluşlarının kendi konularını toplumun sıradan ilgilerde geliştirdiği ve tanışıklık kurduğu bilgiden daha ileride bir yerde daha derinlikli daha uzmanınca ya da bir bakışla profesyonelce; özetle emek verilmiş bir bilgiyle bu bilgiyi kulağına kaçırmış, bu bilgiyle bir şekilde karşılaşmış geniş halk yığınları arasında bir köprü kurması gerekiyor.

Toplum cihetinden bakarsak şöyle diyeceğiz: “biz ister istemez sizin öğrendiğiniz sizin kafa yorduğumuz şeylerin çoğundan haberdar olabiliriz ama biz sizin gibi sistematik değiliz. Sizin gibi bu bilgileri yoğurmayı, bundan yeni şeyler üretmeyi bunları yan yana getirerek üst üste getirerek daha böyle soğukkanlı ve geliştirici bir bilgi üretemeyiz. Biz halkız.” Sivil toplum kuruluşlarının yapması gereken şey, bu bilgiyi bu boşa akan suyu bir kanala atmak, boşa akan suları ve hiçbir enerji üretmeyen, içinden ne elektrik, ne romantizm, hiçbir ses çıkmayan bu başıbozuk akışları kontrol altına almak ya da elverişli, sonuç çıkarılabilir bir ortama dönüştürmek...

Bu sivil toplum kuruluşlarının yalnız temsil gibi bir sorumluluktan kurtulmasını da sağlıyor. Yani bugün “grubumuz ne der, cemaatimiz ne der? Bağlı olduğumuz aidiyet zinciri bizim kullandığımız bu dile izin verir mi?” şeklindeki **kısıtlayıcı çabalar, bugün akli başındaki sivil toplum kuruluşlarının kamusal bir dil üretmesini de engelliyor.** Hani biraz gevezelik etmek isterim. Üzerinde çok durduğum için daha önceki çalışmalarım da kafa yordüğüm için söylemem gerekiyor. Ben aydınlar entelektüeller arasım da çok incelikli bir ayrımı Türkiye örneğinde kurmaya çalışıyorum.

Aydın, kendi topluluğunun cemaatinin bilgisini genişleten, kendi sosyal grubunun, klanının aidiyetinin bilgi dünyasına katkılar sunan, dış dünyayla temas kuran ancak dış dünyada edindiği bilgileri yine kendi topluluğuna aktaran, kendi topluluğunun dışarıdaki diğer topluluklarla rekabetine, çatışmasına, müzakeresine fırsat veren, ona dil kazandıran ve yeni söylemler yeni söz dağarcıkları eklemeye çalışan insandır. Aydın entelektüel ise böyle bir aidiyeti olmayan herhangi bir topluluğun çıkarları içinde kendini kısıtlanmış saymayan topluluklar üzerinde bir yerde durmaya çalışan bir insan. Ben özellikle ilmi ve entelektüel çabalar üreten arkadaşlarımızın bu konularda gayret gösteren sivil toplum kuruluşlarımızın bu toplumdaki bu sürekliliği, ama dağınık ve verimsiz sürekliliği bir kanalize etmeye ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Burada da sorun şuraya doğru geliyor. Peki iyi de nasıl bir müfredatla ve nasıl bir dille bunu gerçekleştirmek gerekiyor? Şu bir gerçek ki kendimizi **halkın genel geçer diline teslim ettiğimizde ve o dilin belirleyici olma özelliğine vurgu yaptığımız da kaybederiz.**

Bu dilden bir şey çıkmaz, bu dil ancak ıslah edilebilir. Bu dilin içinde yatırım yapılabilir. Bu dil geliştirilebilir ama bu dile kendimizi kapatırsak çok popülist bir şey yapmış oluruz. Yine arkadaşlarınızda iki eğilim var. Bunlardan birisi destek ünitelerinin katkılarını almak için olabildiğince oportünist davranmak. Toplumun bütün üyelerine karşı böyle sevimli ve biz de sizin gibi düşünüyoruz havası yaratacak bir şey... Bu çok garip ve öldürücü bir yaklaşımdır. İkincisi de egemen olana hakim olana otoriter olana yakın. Böyle şaibeli netameli bir dil kurarak varlığını idare ettirmek. Türkiye bu incelikli numaraları kaldıracak kadar kötü bir ülke değil. Bu ülke hepimizin bu çok açık. Sessizlikle, konuşmamızı zorlayan ve konuşursak kazanacağımız bir ülke. Ama ne yazık ki ben bu ay. Buna ne denebilir? Yani çok.

Öyle herkesi idare etmeye çalışan ustalıkla kotarılmış bir dille cemaatlerin, toplulukların tam olduğunu, özellikle sivil toplum kuruluşları gibi ilmi ve derinlikli araştırmalar yapmak durumunda olan grupların, yapıların bu dile yığınak yaptığını da üzülenek görüyorum. Ben ankara'da işte çağırıyorlar, gidiyoruz biraz o çay faslında da 3 aşağı 5 yukarı şunu görüyorum, ya adamların dili yok arkadaşlar adamların bir dili yok, kocaman mekanları var. Kocaman insan sermayeleri var, imam hatibi toplamışlar, üniversiteyi toplamışlar.

Gencecik çocuklar 18-25 yaş aralığında burs vesilesiyle ya da başka vesilelerle ya da başka uyanışa tezgahlarla oradan geçiyorlar. Dolaşıyorlar oradan. Üstelik çok heyecan uyandırıcı, gösterişli mekanlar, başkalarının iştahını kabartan mekanlara da sahipler. Ama orada ne dönüyor falan diye böyle baktığınızda oradaki birkaç kişinin ufkuyla sınırlı, birkaç kişinin ufkunun sınırlarına mahkum olmuş bir değersizleştirme süreci yaşanıyor. Bizim 18, 25, 25, 35 yaş aralığındaki gençlerin Türkiye'ye daha erkenden katılma, Türkiye'yi daha önceden kavrama konusundaki çabalarını bloke etmeye, onları bir şekilde iğdiş etmeye hakkımız var mı? Bu konularda hepimizi tenzih ederim ve bunu sözün gelişi söylemiyorum. Buradaki arkadaşlarımızın. Ama sizler de herhalde benim bu dediklerime tanıklık ediyorsunuz. Ben İstanbul'da o kadar güzel mekanların böyle oradan buradan tarihten bırakılmış mekanların hiçbir müfredatı, hiçbir programı olmayan topluluklara teslim edildiğini, onların da sınırlı isimleri toplayıp arada bir onları konuşturarak bir şeyler yaptıklarını düşünüyorum.

Nihayet onların ufku budur. Bunları da yapmalarına bir şey diyemem ama bizim bu dağınık birbiriyle irtibatı olmayan dil akışlarından kurtulmamız lazım.

Birkaç noktaya işaret etmek istiyorum. Bunlardan birisi bütün bunları biz birikimimizle yapabiliriz. Bir şey değerlendirmesi yapmamız lazım. Bizim müktesebatının nedir? Yani neye göre yürüyoruz? Hedeflediğimiz şeyleri gerçekleştirmek için elimizdeki imkanlar, başta sermaye olmak üzere, bu sermayeyi sadece parayla ilgili olarak saymadığımız fark etmiş olmalısınız, benim burada vurguladığım sermaye entelektüel ve bilişsel sermaye ve buna bir de ahlaki sermayeye eklemek lazım.

Biraz daha rahat biraz daha açık olma hali. Bu müktesebatı çok iyi değerlendirmek gerekiyor. Yani aramızda bulunan bir arkadaşın kafası bozuluyor. Bize sinirleniyor, gidiyor, başka bir yerde bir şey açıyor. Çok affedersiniz. Buna tezgah denir.

Başka hiçbir şey denmez yani orada içeride durup o dili güçlendirmek yerine o dilin imkânlarını çoğaltmak yerine, gidiyor. Başka bir yerde yeni bir dil kurduğu iddiasıyla burada bir çözümler grubundan oluşmuş bir alan üretmeye çalışıyor, buna yazık.

Bu gerçekten hem bizim gibi -yani biraz artık yaşımız da ilerledi, bu tür hikayelerin ne tür sonuçlar doğuracağı konusunda az çok tecrübesi olan birileri olarak söylüyorum - birisi olarak söylüyorum hem yazı hem de bu insanlara yazık. Yani bu elinden tuttuğunu düşündüğümüz insanların boşu boşuna dağda bayırda dolaşıp kırılmasına içim çok yanıyor. Buna müdahale etmenin yolu herhalde sizin gibi biraz daha bu işi profesyonelce yapmaya çalışan arkadaşların kaliteyi yukarıda tutması ve çekim gücüne, kendi ürettiği bilginin çekiciliğine dayanarak onları bir şekilde ayar vermesi bizim bu ayarı verebileceğimiz şey, kuracağımız dille kuracağımız dille alakalı bir şey. Nereye yaslanıyoruz? Nasıl bir sosyal alanı etki altında bırakmak istiyoruz? Hangi sosyal alana yayılmak gibi bir derdimiz var ve buradan ne çıkarmak istiyoruz? Bunların hepsinin böyle şakası yok. Böyle rüyaya falan bağlamadan oturup rasyonel bir analizini yapmak gerekiyor. Maalesef islam dini, islamcı, mukaddesatçı, muhafazakâr gruplarda, rakamlardan kaçmak gibi bir şey var. Rakamları keşfettiğinde kandırmak için kullanıyor, manipüle etmek için kullanıyor.

Rakamlardan uzaklaştığında da bunu sözüm ona Allah'ın takdirine bağlıyor. “Bu böyle gider” diye kendini kandırıyor. Biraz görmemiz lazım, sahada neler yapıyoruz? Aldığımız sonuçlar geri bildirimler nedir? Bunlara bakmak lazım.

Aramızda lehçe farkı var, cemaatler, topluluklar arasında bir takım farklılıklar olması doğal. Bu lehçe farklılıklarının korunması da çok değerli ama bizim bir büyük kamusal alana çıkarken kullanmamız gereken ortak bir dil var. Ortak bir dil, ortak sorumluluklardan çıkıyor yani ortak sorumlulukları da belirlemek, masaya oturmayı, konuşmayı ve müfredatımızı yeniden gözden geçirmeyi gerektiriyor.

Demin bahsetmiştim mesela. Türkiye’de faaliyetleri olan uluslararası örgütler var. Bu örgütler proje bazında Türkiye’deki yerel örgütlerle işbirliği yapıyor ve bu örgütler tüm diğer örgütlerin dilini yeniden inşa ediyor. Buralara çok dikkatli bakmak lazım. Mesela Türkiye’deki laik ve seküler örgütlerin -bu vurguyu kendileri yaptığı için söylüyorum- laik ve seküler örgütlerin nasıl böyle kararlı bir şekilde aynı hikayede devam ettiklerini, aynı hikayeyi sürdürürken dili de geliştirdiklerini ve sahayı kontrol altında tuttuklarına bir bakmak lazım. Ben camiamızı, ekonomik rahatlık, mekânsal destek, tabii ki bir de güvenlik meşruiyet meselesi gibi konularda bize tanınmış olanaklara rağmen bu olanakları kendi emeklerimizle elde etmekten kaynaklanan bir durum var, ve bu durum maalesef yaptığımız işlerin değerini, emeğini kavrama konusunda da bizi zorluyor. Bizim biraz terlememiz lazım ve terleyerek elde ettiğimiz şeylerin de hakkını vermek ve bunu sonuna kadar savunmak gibi bir sorumluluğumuz var.

Ben bu bilişsel ve entelektüel sermayenin tek tek aramızda bulunan her bir arkadaşın özel çabasıyla gelişebileceğini, bunun için bir mekanizmanın, bir kursun, bir dershanenin söz konusu olamayacağını zaten bizim bu entelektüel sermayemizin güçlü ve çeşitli olmasının ortaya bizi topladığını bizim bir araya gelmemizin arkasında bu ortaklık olduğunu biliyorum.

Bizim bu ortaklığı dile dönüştürerek. Bu dilin diğer cemaatler, diğer topluluklar, dini ve ilmi çalışmalar yapan diğer gruplar tarafından da çekicilik kazanması gerekiyor. Bu çekicilik bir ayağa Müslüman toplumun temel referans öğelerine yaslanmayı, bir öbür ayağı da dış dünyada gelişen olayları takip etmeye yönelik olması gerektiğini düşünüyorum. Bu zaten bizim klasik kültürümüzde sabitler dediğimiz ölçütlerle yakından ilgili. Eğer sabitemizi kaybedersek yani nereden konuştuğumuzu nereden baktığımızı, tarihe, dünyaya geleneğe nasıl bir perspektif içerisinde bakmayı öncelediğimizi kaybedersek o zaman bu dağınıklık ve savrukluk içerisinde hiçbir tartışmaya fırsat kalmayacak.

Şimdi önümüzde birkaç sorun var. Birincisi geleneği ne yapacağız? Öğrenç bir taciz olayının Hazreti Aişe (r.a) validemize kadar hızlıca götürülebildiği bir ülkede yaşıyoruz. İnsanlar hiç hayâ duymadan hazreti Peygamberin(s.a.v.) hayatına suikast düzenlemek için kendi etraflarındaki olaylardan yola çıkabiliyorlar ve ilahiyatçılar suspus, dini kurumlar susmuş neden susmuş? Çok açık, biz o yapıları müzakereye cesaret edemiyoruz. O yapılara dokunduğunuzda zincirleme bir hikayenin parçası olmaktan korkuyoruz. En iyisi, bulaşma, diyebiliyoruz. Ama ortada peygamber gidiyor.

Ortada bizim kendimizi inşa etmek içinde yer almaktan büyük bir onur duyduğumuz tarih aradan çekilip gidiyor. Böyle hangi tartışma olsa o tartışma bir tarafı götürüyor ve biz o suskunlukla o dili hep böyle beklemekle maalesef bu müktesebatı bu tarihsel zihnimizi çökertmiş oluyoruz.

Gelenekle ne yapmamız gerekiyor, geleneği nasıl ve ne şekilde güncellemek ya da gözden geçirmek gerektiği konusunda ustalıklı bir dile ihtiyacımız var bu piyasada. Hemen her kanalda konuşarak elden geldiğince islami geleneğin temel iddialarını sarsmaya onu hakaret edenlerden bahsetmiyorum. Bizim elimizde bir miras var ve biz bu yeni evde ne yapacağız? Eski bakımsız ahşap bir evden yeni konforlu, akıllı bir eve geçtik. İmkânlarımız çoğaldı. Biz oradaki sediri ne yapacağız? Oradaki bakracı ne yapacağız? Hepsini aldık, getirdik. Buraya sürdürülebilir, korunabilir, nostaljik olarak duvara koyup bakılabilir ya bu bir hafızadır diye ömür boyu taşıyacağınız bir sürü şey var ama biz bu evde ne yapacağız yani onun için gelenek en önemli problemlerden birisi.

Özellikle de STK'lar için. Modern bilgi sistemleri karşısında ne yapacakları bu modern bilgi ve bilim karşısında nasıl bir dil kuracakları... Çocuklar bizim kurduğumuz ve bizim inşa ettiğimiz dilde kendilerine yeterli bir karşılık bulamayabilir. Bu çok normal bir şey. Kuşak farkı ama bu dile ulaşmak bu kuşağın iddialarını ve dertlerini yakalamak zorundayız. Dolayısıyla bilimde ne yapacağız?

Gelecek konusunda sayısız kehanetler uçup gidiyor. Bilim kurgu artık gerçek bir kurgu olmaya başladı. Biz bunların arasında gerçeklikle sanalı, gerçeklikle hayali, bunların arasında nasıl bir sağlam zeminde bir yer bildiriminde bulunacağız? Bunlara da bakmamız gerekiyor. İzin verirseniz ben burada kalayım. Sonra tartışmalarla birlikte kavramsallaştırma konusunda belki başka düşüncelerimi de sizlerle paylaşmış olurum. Çok teşekkür ederim.

Müzakere

İbrahim Halil Üçer

Bilme biçimleri etrafında bir anekdot anlatarak başlamış olayım. Bunları ayırt etmediğimiz de esasında nelerle yüz yüze gelebileceğimiz hususunda bir anektod. Bilme biçimleri belki olma biçimlerini de beraberinde getirir veya birlikte yürürler. Necdet hocanın tabiriyle “bilme biçimleri olma biçimlerini sağlayınca yer bildirimine ulaşıyor”. Anektodum şu: Medeniyet Üniversitesi felsefe bölümünde “irfan dersi” başlığı ile bir dersimiz var. Zorunlu derste teori anlatılıyor, irfan teorisi seçmeli, derste de bir bilgin ya da tema üzerinden ilerleniyor. Ben de bu sene İnsan-ı Kamil temasını seçtim. Seçmeli derste de Manuik’üt-Tayr okuyoruz. Orada bir bölüm geldi. Zahit ve arif ayrımı üzerine. Açıklayıcı olması bakımından Cil’inin metinlerne baktık. Şöyle bir ayrım var: âbit ibadetini para gibi kullanıp onunla cenneti satın alacağını hayal eden tüccardır diyor.

İbadet eder ibadetleri hayatındaki başka hiçbir alanda ayrı bir yetkinliğe yol açmaz. İbadetin ertesinde rahatlıkla günah işleyebilir. Fakat onun için mesele o ibadetle bir şey satın almaktır. Zahit yani abit dünyanın içindedir. Dünyayla mesafe koyma zaten zahit ibadet eder. Dünya ile arasına mesafe koyar ve dünyadakileri sürekli kınar. Bundan dolayı yani kendi ibadetlerini başkalarının başına kakar kınar. Kendini büyük görür. “Ben doğrusunu yapıyorum. Siz görmüyorsunuz, yapmıyorsunuz” gibi. Arif dünyanın içindedir ibadetini yapar. Fakat dünyanın içinde orada değilmiş gibi yaşar. Mütevazılığı bu şekilde bir tasnif derinleştirdiği için olsa gerek orada öğrencilerimizden biri, “Ben bütün Müslümanları bu bahsettiğiniz abit gibi zannediyordum” dedi. Öğrencimiz dedi ki, samimi olarak “ben bu ayırmadan hiç haberdar değildim. Şimdiye kadar kimse bana anlatmadı ve sizden bu derste duymasam da hiçbir yerde duyacağımı düşünmüyordum ve ben tüm Müslümanlar o birinci kategoride zikrettiğimiz hani Ahlaksızlıkları rahatça yapabilen ama ibadetlerinde dikkatli olan tipler olarak bakıyordum” dedi.

Yani bu çıkışta hocalarla, arkadaşlarla da konuştuk işin doğrusu bu bilme ve olma biçimlerindeki çeşitlilik ve çok boyutluluk fikri bizim için bugün yeniden hesaba katmamız güzelce tespit etmemiz belki çalışmalarımızda vurgulamamız gereken bir şeyi temsil ediyor gibi görünüyor. Bu örnek esasında etrafında diyelim ki irfan geleneği islam düşüncesindeki islam toplumlarındaki asli muhalefet alanını temsil ediyor. Zahid ve abidlere karşı işte “zahit bizi tan eyleme” gibi. Fakat bugün bu muhalefet biçimlerini bilakis bir kenara bırakarak kendisinin efendim abid duyarlılığıyla hayatın içine girip orada hareket etmeye başladığını gördüğümüz bir “manevi duyarlılık alanı” var. Bu yer yer, işte bu ayrımlarda tebeyyün eden dindarlık biçimleriyle ve onları doğuran bilme biçimleriyle ilişkili ise bizim hangi yerden bu bilme ve olma biçimlerinden hangi yere davet ettiğimiz, hangi biçim üzerinden konuştuğumuz çok değerli hale geliyor.

İSKÇ Katılımcıları

- ◆ İLEM
- ◆ Gab Ankara Genç Akademisyenler
- ◆ Ensar Akademi
- ◆ İlimi Düşünce Mektebi
- ◆ Bilhikem
- ◆ Genç Ufuklar Topluluğu
- ◆ UDEF
- ◆ Kocaeli İhtisas Programı
- ◆ İrfan Okulu
- ◆ Doğu Batı Bilim Sanat Derneği
- ◆ Ereğli Okuma Halkası
- ◆ İlim Yayma Cemiyetiz

Geleneğin Birikiminden Yeni Bir Düşüncenin İnşasına
